

ISSN 2010-6246

ILM
SARCHASHMALARI
ILMIY-NAZARIY, METODIK JURNAL

Science Top Sources
Scientific-theoretical, methodical journal

2024.5/1

www.ilm-sarchashmalari.uz

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN
VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

ILM SARCHASHMALARI

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining FILOLOGIYA, FALSAFA, FIZIKA-MATEMATIKA hamda PEDAGOGIKA fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrdir.

5/1-son (may 2024)

**Ilmiy-nazariy, metodik jurnal
2001-yildan nashr qilina boshlagan**

Urganch – 2024

Bosh muharrir, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent **YO'LDOSHEV Ro'zimboy**

TAHRIR HAY'ATI:

ABDULLAYEV Bahrom, fizika-matematika fanlari doktori, professor (UrDU),
ABDULLAYEV O'tkir, tarix fanlari doktori, professor (UrDU),
ATADJANOV Ilxam, geografiya fanlari nomzodi, dotsent (UrDU),
ATAYEV Shokir, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD, (UrDU),
AHMEDOV Oybek Saporbayevich, filologiya fanlari doktori, professor (O'zDJTU),
BERDIMUROTOVA Alima, falsafa fanlari doktori, professor (QDU),
DO'SCHONOV Tangribergan, iqtisod fanlari doktori, professor (UrDU),
ERMETOVA Jamila, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (UrDU),
HAJIYEVA Maqsuda, falsafa fanlari doktori, professor (UrDU),
IBRAGIMOV Zafar, fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent, (UrDU),
IMOMQULOV Sevdiyor, fizika-matematika fanlari doktori, professor (NavDPI),
JUMANAZAROV Doniyor, fizika-matematika fanlari doktori (UrDU),
JUMANIYOZOV Zohid Otaboyevich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (UrDU),
KALANDAROV Aybek, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD, (Ma'mun universiteti),
KAVALYAUSKAS Vidas, gumanitar fanlar doktori, professor (Litva universiteti),
KURAMBAYEV Sherzod Raimberganovich, texnika fanlari doktori, dotsent (UrDU),
MADRAXIMOVA Feruza Ruzimbayevna, pedagogika fanlari doktori, dotsent (UrDPI),
NAVRUZOV Qurolboy, fizika-matematika fanlari doktori, professor (UrDU),
OTAMURODOV Sa'dulla, falsafa fanlari doktori, professor (Toshkent, Kimyo-texnologiya instituti),
QUTLIYEV Uchqun, fizika-matematika fanlari doktori, professor (UrDU),
RUZMETOV Surojbek, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD, UrDU),
RO'ZIYEV Erkinboy, pedagogika fanlari doktori, professor (UrDU),
SADULLAYEV Azimboy, fizika-matematika fanlari doktori, akademik (O'zZMU),
SADULLAYEVA Nilufar Azimovna, filologiya fanlari doktori (O'zZMU),
SALAYEV San'atbek, iqtisod fanlari doktori, professor (Xorazm viloyati hokimligi),
SATIPOV G'oiqnazar, qishloq xo'jalik fanlari doktori, professor (UrDU),
XODJANIYOZOV Sardor, pedagogika fanlari doktori, dotsent (bosh muharrir o'rinbosari, UrDU),
YOQUBOV Jamoliddin, filologiya fanlari doktori, professor (O'zDJTU),
O'ROZBOYEV Abdulla, filologiya fanlari doktori, dotsent (UrDU),
O'ROZBOYEV G'ayrat, fizika-matematika fanlari doktori, (UrDU),
G'AYIPOV Dilshod, filologiya fanlari doktori, professor (mas'ul kotib, UrDU).

**JURNAL 2001-YILDAN CHIQA BOSHLAGAN•JURNAL
OYDA BIR MARTA NASHR QILINADI• 5/1-son (may 2024)**

MUASSIS: Urganch davlat universiteti •Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 2020-yil 11-noyabrda ro'yxatdan o'tgan •**GUVOHNOMA № 1131.**

marosim qo‘shiq-lari” deyiladi. Ular o‘z mavzu va funksiyalari bo‘yicha ma’lum janrlardan iborat: to‘y-marosim qo‘shiq-lariga “Hay, yorey, hay do‘st”, “O‘lan”, “Yor-yor”, “Kelin salom”, “Paxtaro gir”, “Yaquy-yaq”, “Um-ufu”, “Layla-lo”, “Aylansin yor”, “Yor-yorone”, “Muchal qo‘shig‘i” va boshqalar kiradi.

Xalq qo‘shiq-larining yana bir qismida g‘amgin va qayg‘uli mazmun mavjud. Bunday qo‘shiq-larda so‘zlovchilar ayriliq, xiyonat, hijrat azobi, begonalashish, g‘ariblik, musofirlik, majburan turmush qurish kabilardan shikoyat qiladilar. Qolaversa, odamlar vafot etganda qayg‘u bilan aytiladigan g‘amgin qo‘shiq-lar – marsiya mavjud. O‘zbek xalqi orasida ma’lum bir shakl va qolipda kuylangan marsiyalar ko‘p. Masalan: “Vo To‘ram”, “Vo gulim”, “Yig‘ilar”, “Yo‘qlovlar” “Marsiyalar” va shunga o‘xshash, hozirgacha xalq qo‘llaydi. Bu marosimlarning ham alohida ijrochilari – yig‘ichi, go‘yandalari bo‘lib, ular vafot etgan kishining yaxshi sifatlarini qo‘shgan holda motamdorlarning o‘rtasiga tushib ichki kechinmalarini ifodalaydi. Aza-motam aytim-qo‘shiq-lari badiiy yuksak, tili sodda, iboralari o‘tkir, kuylari mungli va ko‘pchilikni yig‘lata oladigan, badihago‘ylik va erkin uslubda, fojiviy va dramatik ta’sirli bo‘ladi. Bundan tashqari, hazil va kinoyani o‘z ichiga olgan bir qancha qo‘shiq-lar mavjud. Sho‘x musiqalar ostida kulgili qo‘shiq-lar ijro etilib, tinglovchini kuldirib, xursand qiladi. Hajviy qo‘shiq-lar ijrosi davomida xonandalar qo‘shiq mazmunida ifodalangan turli harakatlar bilan tomoshabinlar e’tiborini tortadi. Bunday qo‘shiq-larni, asosan, masxarabozlar ijro etadilar. “Ushurbacha mond dar balandā”, “Yalali bobo”, “Bale murg‘ak” va shunga o‘xshash mashhur hajviy qo‘shiq-lar hozir ham mavjud. Bundan tashqari, satirik qo‘shiq-lar orqali zulm, adolatsizlik, jamiyatdagi kamchiliklar, mansabdor shaxslarga nisbatan adolatsiz munosabat ham tanqid qilinadi.

O‘zbek xalqi orasida boshqa qo‘shiq-lar qatorida diniy qo‘shiq-lar ham mavjud. Bu turdagi qo‘shiq-larda Alloh taoloning sifat-lari, payg‘ambarlarning xatti-harakatlari va turli diniy voqea va qissalar ulug‘lanadi. Ushbu turdagi qo‘shiq-lar odamlar orasida nashrah, mushkulkusho, na’txonlik, mavludxonlik kabi nomlar bilan ham nomlangan.

Bolalar qo‘shiq-lari shakl va mavzu jihatidan xilma-xil bo‘lib, o‘qish holatlari ko‘p. Masalan, alla qo‘shig‘i, erkalatuvchi va tavsiflovchi qo‘shiq-lar, yil fasllari va atrof-muhit haqidagi qo‘shiq-lar, bolalar o‘yinlariga oid qo‘shiq-lar va boshqalar.

Xulosa. O‘zbek xalq qo‘shiq-larining asrlar davomida og‘zaki an’analar asosida davrga, avloddan-avlodga o‘tib, takomillashib, sayqal topib borishi va hozirgi kundagi rivoji, xalqimiz turmush tarzida, uning marosimlari va bayramlari o‘tkazilishida muhim o‘rin tutishi, xalqimizning yashash sharoiti, tarixiy voqea-hodisalar, tabiatni asrash muhim izn qoldirgan. O‘zbek xalq qo‘shiq-lari mazmuni, o‘ziga xos xususiyatlari, ijrosi, barkamol avlodni tarbiyalashdagi o‘rni va ahamiyatini o‘rganish ijtimoiy-pedagogik zaruriyat hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

- (1). O‘zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida»gi 2020-yil 23-sentabr-dagi O‘RQ-637-qonuni.
- (2). Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққийёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга қўтарамиз. Тошкент, «Ўзбекистон» НМИУ, 2017, 229 – 230-бетлар.
- (3). Жураев Б.Т., Абдурахмонова Д.У. Эстетическое развитие школьников средствами узбекского музыкального фольклора. Вестник Чувашского государственного института культуры и искусств, 2019, №.14, с. 77.
- (4). Жураев Б.Т. Социально-духовное развитие студентов. Россия–Узбекистан. Международные образовательные и социально-культурные технологии: векторы развития, 2019, с. 22 – 23.
- (5). Umurova M.Y. Practical Possibilities of Spiritual-Moral Formation through Folk Songs. Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences ISSN, T., 2795, №. 546X, p. 55.
- (6). Yoshiyevna U.M. Musiqa ta’limida bolalar folklor qo‘shiq-larini o‘rgatish pedagogik muammo sifatida. Technical science research in Uzbekistan, 2023, т. 1, №.4, p. 156 – 162.

**Xodjaeva Dilafro‘z Izatilloevna (PhD Buxoro davlat universiteti; d.i.xodjaeva@buxdu.uz),
Bozorova Khurshida Botirovna (BDU 2-bosqich magistranti; Khurshida_sunny@yahoo.com)
JEYN OSTIN ASARLARIDA NIKOH VA ITOATKOR BO‘LISHDA JAMIYAT TA’SIRI**

Annotatsiya. *Jeyn Osten asarlarida, ayniqsa, 19-asrda nikoh va itoatkorlik, ko‘pincha, ijtimoiy ta’sirni aks ettiradi. Osten asarlarida ayollarning ijtimoiy rollari va ularning cheklangan avtonomiyalari, ayniqsa, nikoh qarorlarida ta’kidlanadi. U nikohning turli jihatlarini, jumladan, ijtimoiy mavqe, shaxsiy munosabatlar va ijtimoiy umidlarni tasvirlaydi. Ostening qahramonlari nikohni moliyaviy xavfsizlik, ijtimoiy me’yorlar va shaxsiy istaklar asosida boshqarib, nikoh rishtalarining murakkab dinamikasini tasvirlaydi. Satira va xarakterdagi o‘zaro ta’sirlar orqali Osten iqtisodiy yoki ijtimoiy manfaatlar uchun turmush qu-*

rish uchun ijtimoiy bosimni tanqid qiladi va nikoh munosabatlarida haqiqiy mehr va individual xohishning muhimligini ta'kidlaydi. Mazkur maqola Angliyada nikoh masalalari va ayollarning jamiyatdagi mavqeyi masalalariga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: nikoh munosabatlari, ijtimoiy maqom, nikoh, ijtimoiy ta'sir, shaxsiy istaklar, gender munosabatlar.

ВЛИЯНИЕ ОБЩЕСТВА НА БРАК И ПОКОРНОСТЬ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ДЖЕЙН ОСТИН

Аннотация. В произведениях Джейн Остин брак и послушание часто отражают влияние на общество, особенно в английском контексте XIX века. Остин подчеркивает социальную роль женщин и их ограниченную автономию, особенно в принятии решений о браке. Она изображает различные аспекты брака, включая социальный статус, личные отношения и общественные ожидания. Персонажи Остин ориентируются в браке, основываясь на финансовой безопасности, социальных нормах и личных желаниях, иллюстрируя сложную динамику супружеских уз. Посредством сатиры и взаимодействия персонажей Остин критикует давление общества, вынуждающее вступать в брак ради экономической или социальной выгоды, подчеркивая важность искренней привязанности и индивидуальной свободы действий в супружеских отношениях.

Ключевые слова: супружеские отношения, социальный статус, брак, общественное влияние, личные желания, гендерные отношения.

THE INFLUENCE OF SOCIETY ON MARRIAGE AND SUBMISSION IN THE WORKS OF JANE AUSTIN

Annotation. In Jane Austen's works, marriage and obedience often reflect societal influence, especially in the 19th century English context. Austen highlights the societal roles of women and their limited autonomy, particularly in marriage decisions. She portrays various aspects of marriage, including social status, personal relationships, and societal expectations. Austen's characters navigate marriage based on financial security, societal norms, and personal desires, illustrating the complex dynamics of matrimonial bonds. Through satire and character interactions, Austen criticizes the societal pressure to marry for economic or social gain, emphasizing the importance of genuine affection and individual agency in marital relationships. The article delves into the issues connected with marriage and obedience depicted in Jane Austen's novels.

Key words: marital relationships, social status, marriage, societal influence, personal desires, gender relationship.

JEYN OSTIN ASARLARIDA NIKOH VA ITOATKOR BO'LISHDA JAMIYAT TA'SIRI

Kirish. Jeyn Osten asarlarida nikoh va itoatkorlik, asosan, ijtimoiy ta'sirni aks ettiradi, ayniqsa, XIX asr ingliz kontekstida. Osten ayollarning ijtimoiy rollarini va ularning cheklangan avtonomiyalarini, ko'p hollarda, nikoh qarorlari bilan bog'laydi. U nikohning turli jihatlarini, jumladan, ijtimoiy mavqe, shaxsiy munosabatlar va ijtimoiy umidlarni tasvirlaydi. Ostenning qahramonlari nikohni moliyaviy xavfsizlik, ijtimoiy me'yorlar va shaxsiy istaklar asosida boshqarib, nikoh rishtalarining murakkab dinamikasini tasvirlaydi. Satira va xarakterdagi o'zaro ta'sirlar orqali Osten iqtisodiy yoki ijtimoiy manfaatlar uchun turmush qurish uchun ijtimoiy bosimni tanqid qiladi va nikoh munosabatlarida haqiqiy mehr va individual xohishning muhimligini ta'kidlaydi. XIX asr adabiyotida ayol yozuvchilar oila va nikoh masalalarini oldingi qatorga qo'yib, ayol va uning jamiyatdagi roli haqida ko'p qayg'uradilar. Bu holat, ayniqsa, ingliz jamiyatida o'ta ahamiyatli masala hisoblangan. Jamiyatda ma'lum bir soha va qarashlarning alohida doiralarda qo'llanishi, ya'ni, "erkaklar doirasi" va "ayollar doirasi" singarilar o'sha davr adabiyotlarida o'z aksini topgan. Bu esa ayollarga o'z ustida ishlash va o'zlarini rivojlantirishiga to'sqinlik qilgan hamda "erkaklar doirasida" bo'lishiga yo'l qo'ymagan. Bunday tizimda ayollarning faqat turmushga chiqishi orqali turli masalalarda o'z fikrlarini erkin bildira olishlari yoki nikoh borasidagi qarash va tuyg'ularini oshkor eta olmasliklarini ko'rish mumkin.

Asosiy qism. Nikoh munosabatlarining ochiq ifodasini aynan Jeyn Ostinning "G'urur va andisha" asarida yaqqol ko'rish mumkin. Yetarlicha moliyaviy imkoniyatga ega bo'lmagan oilada yaratganning ixtiyori bilan besh nafar qizning dunyoga kelishi va ularning turli nikoh munosabatlari tasviri aynan shu asarda keltirilgan. Sharlottaning dugonasi boshpana va bir burda non bo'lsa yetadi qabilidagi nikohga rozi bo'lsa, Lidiyaning noloyiq kuyov bilan nikohdan, avval, qochib ketishi jamiyat uchun maqbul bo'lmagan holatdir. Oilaning ikkinchi qizi Jeynning hayotida uzoq davom etgan uchrashuvlar va uning nikohga rozilik berishi uchun bir qancha urinishlar qilinganligi oilaning ahvolidan kelib chiqqan holda, an'analarni hurmat qiladigan variant sifatida qaraladi. Yozuvchi yashab ijod qilgan davrdagi qizlarning orzusidagi nikoh asar qahra-

moni Elizabetning nikohi deb aytish mumkin, ya'ni, uning sevib va o'zidan bir pog'ona yuqori turadigan inson bilan oila qurishga bo'lgan qarori hisoblanadi.

Jeyn Osten nikoh masalasini bir qancha ko'rinishlarda ifodalaydi.

– ijtimoiy mavqe va boylik: turmush qurish, ko'pincha, moliyaviy va ijtimoiy mavqeyini oshirish vositasi sifatida tasvirlanadi;

– sinf va ijtimoiy mojarolar: Ostenning kitoblarida o'sha davrning o'rnatilgan ijtimoiy odatlari hamda odamlar o'z ijtimoiy tabaqasidan tashqarida turmush qurishga urinayotganda duch keladigan qiyinchiliklarni ta'kidlaydi;

– shaxsiy munosabat va sevgi: Osten ijtimoiy bosimlarga qaramay, nikohda samimiy sevgi va individual xohishning ahamiyatini ta'kidlaydi;

– satirik tanqid: hazil va kinoyadan foydalanib, Osten jamiyatning faqat ijtimoiy yoki iqtisodiy manfaat uchun nikoh qurishning ahamiyatini tanqid qiladi.

Asar qahramoni Bennet xonimning turmushga bo'lgan nuqtayi nazariga uning ijtimoiy kelib chiqishining amaliy jihatlari ta'sir qiladi. Uning xarakteri XVIII asrda Angliyada turmush qurishning ijtimoiy jihatlari satirasi bo'lib xizmat qiladi va Jeyn Osten buni "Sense and Sensibility"da tanqid qilishga harakat qiladi.

Jeyn Ostin o'zining "Emma" romanida nikohning afzalligini ta'kidlaydi.

"We should not like her so well as we do, sir, if we could suppose it; but she knows how much the marriage is to Miss Taylor's advantage; she knows how very acceptable it must be, at Miss Taylor's time of life, to be settled in a home of her own, and how important to her to be secure of a comfortable provision, and therefore cannot allow herself to feel so much pain as pleasure. Every friend of Miss Taylor must be glad to have her so happily married".¹

Yuqorida aytib o'tilgan parchada janob Naytli nikohni Miss Teylor uchun xavfsiz deb bilishini va undan ham ko'proq muallif yosh xonimning mavqeini "shuning uchun o'zini zavq kabi og'riqni his qilishiga yo'l qo'yib bo'lmaydi" deb ta'riflashda oksimorondan foydalanadi. Bu yerda shuni ta'kidlash kerakki, janob Naytlining Miss Teylor haqidagi fikrlari bilan turmush qurish baxtni kafolatlashi mumkin.

Keyingi parchadan shuni xulosa qilish mumkinki, nikoh nafaqat ijtimoiy hayotdagi xavfsizlik va mavqe, balki muvaffaqiyatli nikoh erkakning ayoliga bo'lgan e'tibori va xushmuomalaligi orqali baxt keltirishi mumkin edi.

"It was, indeed, a highly prized letter Mrs. Weston had, of course, formed a very favourable idea of the young man; and such a pleasing attention was an irresistible proof of his great good sense, and a most welcome addition to every source and every expression of congratulation which her marriage had already secured".²

Jeyn Ostin romanlari nikoh bilan yakunlanadi. Romanlar sujetidagi asosiy e'tiborga molik holatlar – bu tanishuv, muhabbatning paydo bo'lishi, unashiruv va nikohdir. "G'urur va andisha" romanining ilk jumalari roman mohiyatini ochib beradi: It is a truth universally acknowledged that a single man in possession of good fortune must be in want of a wife.

Первая фраза самого известного произведения Остен, романа «Гордость и предубеждение» (1797 г., опубл. 1813 г.) состоит из двух предложений, первое из которых в форме иронического утверждения начинает тему романа: «Все знают, молодой человек, располагающий средствами, должен подыскивать себе жену» [2;367 с.]. Или на языке оригинала—It is a truth universally acknowledged that a single man in possession of good fortune must be in want of a wife [1;3 с.].

Yuqoridagi misolga e'tibor qaratadigan bo'lsak, unda yetarli mablag'ga ega bo'lgan kishi o'ziga qallic izlashi kerakligini hamma bilishi uqtirilyapti. Asarni boshlab beruvchi ushbu misol juda muhim ekanligini o'quvchi tezda angelaydi.

"G'urur va andisha" romanida juftliklar muhabbat, o'zaro anglash, ijtimoiy ahvol, o'z dunyoqarashi asosida nikoh munosabatlari yo'lga qo'yadilar. Quyidagi juftliklarning nikoh munosabatlari nimaga asoslanganligini ko'rib chiqamiz:

Juftlik	Nikoh munosabatlari asosi
Elizabet Bennet va Fitsuilyam Darsi	Sevgi va pul
Jeyn Bennet va Bingli	Ilk ko'rishda sevgi va boylik

¹ Jane Austen. Emma. Wikisource, 1816.

² Jane Austen. Emma. Wikisource, 1816.

Sharlotta Lukas va Uilyam Kollinz	Chorasizlik va majburiyat
Lidiya Bennet va Jorj Uikxem	Shoshqaloqlik va aqlsizlik

“G‘urur va andisha” romanida bir-birini tushunish va anglash baxtli nikohning asosi hisoblanadi. Asarda yuzaga kelgan nikoh munosabatlari aql va tuyg‘uning moddiy va ma‘naviy uyg‘unlikda yuzaga kelganligini ko‘rsatadi.¹

Xulosa. Jeyn Osten aqlli, o‘ychan ayol bo‘lib, nikohga nisbatan ilg‘or nuqtayi nazarga ega edi. Uning fikricha, nikohda kundalik hayotni ta‘minlash uchun yetarli mablag‘ga ega bo‘lish kerak, shuningdek, ijtimoiy mavqedagi tenglik nikohni yanada imkonli qiladi, bir-birini tushunishdagi tenglik esa undagi baxt darajasiga ta‘sir qiladi. U odob-axloqni nihoyatda qadrlagan va odob-axloqni turmush sharoitini yaratishning eng muhim omili deb bilgan. Turli personajlar va ularning nikohlarini tasvirlashda u hisob-kitobga asoslangan nikohga qarshi ekanligini ko‘rsatdi va o‘z davri ayollarining past ijtimoiy mavqeyidan qattiq noroziligini bildirdi. XVIII asrning oxiridagi yozuvchi sifatida Jeyn Osten turmush qurishga o‘zining aksariyat erkak zamondoshlariga qaraganda ancha ilg‘or nuqtayi nazarga ega edi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

- (1). Ostin Jeyn. Andisha va g‘urur. Tarjimon Ismoilova M. T., “Yangi asr avlodi”, 2014, 404-bet.
- (2). Рябов О.В. Женщина и женственность в философии серебряного века. Иваново, Иванов. гос. ун-т, 1997, 159 с.
- (3). Tanner T. Jane Austen. Houndmills, Basingstok. Hampshire and London: Macmillan Press Ltd., 1986, 291 p.
- (4). Khodjaeva, D.I., & Saidova, Z.T. Dependent taxis: semantic features and methods of expression in english. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR) <https://www.tarj.in>, ISSN, 2278-4853. Izatilloevna, K.D. (2022). Lexicographic Analysis of the Terms “Morphology” and “Syntax”. International journal of inclusive and sustainable education, 1(4), p. 155 – 158.
- (5). Izatilloevna, X.D., & Botirovna, B.K. (2023). Romanticism in “pride and prejudice”. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(4), p. 1862–1865.
- (6). Izzatullayevna, X.D., & Akbarovna, K.G. (2022, January). Evfemizmlarning zamonaviy tilshunoslikdagi talqini. In Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes, pp. 182 – 185.

Adambayeva Nargiza Kadambayevna (Toshkent Tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
“Ingliz tili” kafedrasi dotsenti v.b.; mumtaz1980@mail.ru)

“MUHOKAMAT UL-LUG‘ATAYN” ASARIDA QIYOSIY METODOLOGIYA ASOSLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada Alisher Navoiyning «Muhokamat ul-lug‘atayn» asari qiyosiy adabiyotshunoslik metodologiyasi, jumladan, tarixiy, gnoseologik, metodologik, mantiqiy, ma‘naviy-g‘oyaviy kabi mezonlar asosida tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Alisher Navoiy, «Muhokamat ul-lug‘atayn», qiyosiy adabiyotshunoslik, tarixiy, gnoseologik, metodologik, mantiqiy, ma‘naviy-g‘oyaviy, mezon, milliy g‘urur.

ОСНОВЫ СРАВНИТЕЛЬНОЙ МЕТОДОЛОГИИ В ПРОИЗВЕДЕНИИ “МУХОКАМАТ УЛ-ЛУГАТАЙН»

Аннотация. В данной статье произведение Алишера Навои «Мухокамаат ул-лугатайн» анализируется на основе методологии сравнительного литературоведения, включающей исторические, гносеологические, методологические, логические, духовно-идеологические критерии.

Ключевые слова: Алишер Навои, “Мухокамаат ул-лугатайн”, сравнительное литературоведение, исторический, гносеологический, методологический, логический, духовно-идеологический, критерий, национальная гордость.

BASES OF COMPARATIVE METHODOLOGY IN THE WORK “MUHOKAMAT UL-LUGHATAYN”

Annotation. In this article, Alisher Navoi’s work “Muhokamat ul-lughatayn” is analyzed based on the methodology of comparative literary studies, including historical, epistemological, methodological, logical, spiritual-ideological criteria.

¹ Shovkopliyas Halyna. Universal formula of marriage in Jane Austen’s novel «Pride and prejudice». XXVII, II., 2020, 598 p.

MUNDARIJA *** СОДЕРЖАНИЕ *** CONTENTS

FIZIKA-MATEMATIKA

Sobirov Muzaffar Azatovich	Intellectual elektr quvvat tizimi mafkurasi va konseptual modellarini ishlab chiqish	3
Ismoilova Zamira Tuxtayevna	Uch qatlamli silindrik jismning erkin va majburiy tebranishlari	8
Esanov Nuriddin Qurbonovich, Xalilov Shaxobiddin Fayziyevich, Saipnazarov Jonibek Muxammadiyevich, Rahmonova Go'zal Xolmamatovna	Elastik muhitda joylashgan suyuqlikli silindrik qobiqning xos tebranishlari	13
Axmedov Qurbonbay Yuldashboyevich	m – plurisubgarmonik funksiyalarning ba'zi xossalari	19
Марданов Арслан Пардаевич	Lakunar darajali qatorlarning mavjudlik sohalari haqida	23

FALSAFA

Usmonov Shoxrux Shokir o'g'li	Yangi O'zbekistonda madaniyatlararo muloqot madaniyatini rivojlantirishda ijtimoiy muhitning o'rni	28
Mamatqulov Rustam Ubaydullayevich	Milliy manfaatlar va milliy o'zlikni anglashni rivojlantirish ehtiyoji	31

TILSHUNOSLIK

Karimova Madina Saydulla qizi	Arxitektura sohasida yangi so'zlarning shakllanishida ekstralingvistik va intralingvistik omillar ta'siri	34
Zohidova Sevara A'zamjon qizi	Fitonim komponentli frazeologik birliklarning semantik tadqiqi	36
Shodikulova Aziza Zikiryaevna	Substitutsiya metonimik kogeziyani shakllantiruvchi vosita sifatida	38
Kabilova Zebiniso Muratovna	Tovush va ma'no uyg'unligi	41

ADABIYOTSHUNOSLIK

Xalliyeva Gulnoz Iskandarovna, Adamova Farangizbonu Jamol qizi, Lucia Boldrini	The Gadfly romanida Arthur Burton obrazi tahlili	44
Muxammedova Xulkar	Viktorian ingliz adabiyotida feminizm va gender diskursi	46
Umurova Ma'rifat Yoshiyevna	Xalq qo'shiqlari va ularning tasnifi	50
Xodjaeva Dilafro'z Izatilloevna, Bozorova Khurshida Botirovna	Jeyn Ostin asarlarida nikoh va itoatkor bo'lishda jamiyat ta'siri	52
Adambayeva Nargiza Kadambayevna	"Muhokamat ul-lug'atayn" asarida qiyosiy metodologiya asoslari	55

PEDAGOGIKA

Kodirov Ismoil Norkobilovich	Texnika oliy ta'lim muassasalarida malakali muhandis kadrlar tayyorlashda dual ta'limning afzalliklari	58
Abdullayeva Gulmira Abdullayevna	Boshlang'ich sinf o'quvchilariga badiiy matnni o'qib tushunish hamda tahlil etishni singdirish metodologiyasi	62
Ubaydullayeva Gulnora Oltinbek qizi	Inkluziv ta'limning O'zbekiston ta'lim tizimidagi istiqbollari	67
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich, Otoboyeva Aziza Shakirovna	Yoshlarning axborot iste'moli madaniyatini oshirishda mediasavodxonlikning o'rni	69
Tashmetov Tuxtasin Xudayberganovich	Yoshlarni ma'naviy tarbiyalashda g'oyaviy omillardan foydalanish samaradorligini oshirishning muhim jihatlari	73
Abдиеv Berdax Turg'anbayevich	Talabalarning kommunikativ kompetensiyasini takomillashtirishda didaktik manbalarning ahamiyati	75
Abdirahmonov Lazizbek Latipboyevich	Jismoniy madaniyat talabalarining pedagogik amaliyot jarayonida o'z-o'zini takomillashtirishning tashkiliy asoslari	78

Mambetkarimov Rinat Rustemovich	Zamonaviy ta'lim berishda muammoli ta'limning o'rni va roli	82
Abdullayeva Lobar Bazarbayevna	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy asoslari	85
Oblaqulova Dinora Jamshid qizi	Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishning samarali metodlari	88
Jumagulova Aziza Abdujalil qizi	Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilar jismoniy sifatlarining rivojlanishini nazorat qilish, texnik-taktik va jismoniy tayyorgarligining pedagogik asoslarini takomillashtirish	90
Kosimova Nargiza Dilmuratovna	Komplaens munosabatlar tahlili hamda psixologik mexanizmlari	94
Maxmudova Dilnoza Xaytmirzayevna	O'qituvchilarda ta'lim jarayonini olib borishda akmeologik yondashuv asosida kognitiv kompetensiya ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik yo'llari	96
Nafasov Izzatbek Shernafasovich	"Kichik guruhlarda ishlash" metodidan foydalanish orqali talabalarni faollashtirish mexanizmlari	99
Ubaydullayev Raximjon Murodilovich	Bo'lajak o'qituvchilarning jismoniy madaniyatini shakllantirishda pedagogik fanlar imkoniyati	103
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	O'quvchining leksik kompetensiyalarini rivojlantirishda verbal ta'sir vositalaridan foydalanishga o'rgatish metodik muammo sifatida	109
Bekmanova Gulbaxar Begdullayevna	Oliy ta'lim muassasalarida kimyo fanini o'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	112
Xamraqulov Zafarjon Yigitaliyevich	Huquqiy ta'lim-tarbiyaning maqsadi va mazmuni	114
Ruziyev Islambay Samandarovich	Bo'lajak transport muhandislarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda axborot-didaktik bazasining o'rni	117
Payzibayeva Muazzam Yakubovna	"Tarbiya" fani darslarida aktdan foydalanish orqali o'quvchilarning kognitiv qobiliyatini shakllantirish	119
Xasanova Xurshida	Kreativ fikrlashni rivojlantirishda fanlararo bog'liqlikka asoslangan topshiriqlardan foydalanishning ahamiyati	122
Po'latova Zubayda Abduravupovna	Ma'naviy-axloqiy fazilatlar haqida tushuncha va ta'riflar	125
Allambergenov Abat Janabergenovich	Talabalarning individual rivojlanish trayektoriyasini tyutorlik faoliyati asosida funksional boshqarishning metodologiyasi	129
Рузметова Новваль Вахабджановна	Проблема обучения английскому языку будущих юристов в аспекте правового воспитания	132
Khusanova Hilola Hakhberdiyevna	The Complex World of Phenomenon-Based Learning	138
Xotamov Nurbek Boliyevich	Competitive Forms of Organization of Physical Education Classes	141
Khakimova Shakhnoza Asranbek kizi	The Methods Used in Teaching Technical Terminology	144
ILMIY AXBOROT		
Marziyayev Janabay Kalibayevich	Ekologiya jurnalistikaning bir qismi sifatida	147
Muxamedova Iqbolxon Olim qizi	Abdulla Avloniyning jurnalistlik faoliyati	149
Turobov Yorqinjon Yoqub o'g'li	Jadidlarning jamiyat ma'naviy qiyofasi va ijtimoiy-siyosiy jarayonlar haqidagi qarashlari	153
Alimova Shahnoza Maqsudovna	Xorazm qipchoq shevalarida kelishik qo'shimchalarning o'ziga xos xususiyatlari	157
Radjabov Ruslan Rajabmurodovich	Fransiya akademiyasi va imlo reformatsiyalari	159
Irgasheva Shoxida Sadriddinovna	Internet diskursdagi neologizmlarning tarjima me'yorlari	163
Maxmudova Muattar Maxsatilloevna	Buxoro tarjimachilik maktabida S.S.Buxoriyning ijodi va uning "Mag'rib-u mashriq" devoni tarjimasi haqida	167
Меликова Мартаба Нумоновна	Социальный детерминизм в философских взглядах Навои	171
Tuxtasinova Nigina	Научно-теоретические основы исследования агеографических произведений	175

Облокулова Мастура Мизробовна	Изучение неличных форм глагола на уровне морфологии	180
Ювашева Шоира Махамадовна	Репрезентация исламских знаний в произведении «Кутадгу Билиг» Юсуфа Хос Хаджиба	182
Uralova Oysuluv Poyan qizi	Military Terminology as Part of Field Terminology	185
Sultanova Durdona Akhmadjonovna	Somatic Idioms in English and Their Representation in Uzbek	188
Nurullaeva Kumushbibi Qudrat qizi	Exploring Kinship Terms in Kashgariy's Lexicographic Work "Devonu Lugatit Turk"	191
Dosbaeva Nargiza Turgunpulatovna	Grammatical Divergence as the Main Category in Translation Equivalency	193

“ILM SARCHASHMALARI”

Urganch davlat universitetining ilmiy-nazariy, metodik jurnali

Muharrir **Ro‘zimboy Yo‘ldoshev**
Texnik muharrir **Sherali Yo‘ldoshev**
Musahhihlar: **Туримова Тамара,**
Aybek Kalandarov
Ushbu songa mas’ul **Aybek Kalandarov**

Terishga berildi: 10.05.2024
Bosishga ruxsat etildi: 20.05.2024
Ofset qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84 1/8.
Rizograf bosma usuli. Tayms garniturasini.
Adadi 125. Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma №.11
Hisob-nashriyot tabag‘i 25
Shartli bosma tabag‘i 23
UrDU matbaa bo‘limida chop etildi.

UrDU matbaa bo‘limi matbaa faoliyatini boshlagani
haqida vakolatli davlat organini xabardor qilish to‘g‘risidagi
Tasdiqnoma (№3802-835f-ad22-c709-fbd1-1129-1986)
asosida faoliyat yuritadi.

Manzil: 220110. Urganch shahri, H.Olimjon ko‘chasi, 14-uy.
Telefon/faks: (0362)-224-66-01;
e-mail: ilmsarchashmalari@umail.uz
ilmsarchashmalari@mail.ru
Veb-sayt: www.ilmsarchashmalari.uz
Telegram: <https://t.me/ilmsarchashmalari>